

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Miljöbyrån, S4

Beslutande
Minister
Jesper Josefsson

Föredragande
Byråchef
Jacob Nordlund

Justerat
Omedelbart

Nr 30

Utlåtande om program för miljökonsekvensbedömning
av havsvindkraftprojekt Vågskär, Ilmatar Offshore Ab.

ÅLR 2023/9624

46 S4

Beslut

Ålands landskapsregeringen beslutar att lämna följande utlåtande:

Allmänt

De regionala effekterna för Åland bör beskrivas utförligare, då den föreslagna etableringen ansluter till Ålands territorialgräns, som ligger inom Finlands territorialvatten. Avståndet från projektområdet till Ålands kust är som närmast ca 30 kilometer.

Programmet förefaller särskilja på effekterna på användningen av Finlands ekonomiska zon och territorialvattnet, fast dessa med det nu planerade projektet är klart sammankopplade – det behövs en helhetsbedömning av påverkan runt det planerade projektområdet.

Miljö

Den miljöpåverkan som enligt programmet ska utredas borde särskilja Ålands område, då projektet är ansluter till Ålands gräns. Om projektet föranleder påverkan på åländskt vattenområde ska åländsk lagstiftning tillämpas.

Konstateras att planerade utredningar enbart presenteras på en övergripande nivå, varför det inte är möjligt att komma med närmare synpunkter kring hur man planerar att bedöma konsekvenserna av projekialternativen i MKB-programmet.

Påverkan på havsströmmar, salthalt och temperatur bör modelleras noggrant.

Det framkommer inte hur man ämnar avgränsa fågelbeståndets påverkansområde utöver migrationsrutter. En redogörelse över exempelvis hur buller påverkar födosöksområden bör ingå.

Fodosöksområdet för tordmule och sillgrissla som häckar i Rannöområdet sträcker sig längre norrut, förbi Vågskär mot Björneborgsområdet.

Dagarna för fågelobservationer bör fördelas över mer än ett år.

Ansatsen avseende kumulativa effekter är bra: "Bedömning av kumulativa effekter beaktar andra projekt i närområdet som antingen är under planering eller redan i drift, och som det finns tillräckligt med information om vid tidpunkten för bedömningen för att man ska kunna bedöma de kumulativa effekterna".

Fysisk minskning av orörda områden ur natursynvinkel, exempelvis minskat område för fisk, födosök mm, bör beaktas.

I alternativen bedöms bara olika omfattning på parken (antal vindkraftverk), inte alternativa placeringar.

Programmet anger att "Utgångspunkten är att muddringar inte ska utföras i projektet," Samtidigt framkommer i programmet att "Ilmatar Offshore Ab planerar deponeringsområden för muddermassor som en del av havsvindkrafts-projektet Vågskär. Deponeringsområden behövs för muddringsmassor som uppkommer i byggnads-skedet."

Vid deponering av muddermassor kan suspenderade partiklar ta mycket lång tid på sig att sedimentera. Detta bör tas i beaktande.

Programmet hänvisar enbart till SAMBAH-projektet i fråga om tumlare. SAMBAH-projektet har inte undersökt detta område, vilket bör framkomma i texten. MKB:n bör inkludera undersökning av eventuell tumlarförekomst.

NATURA 2000-områden får inte påverkas negativt av konsekvenser från ett projekt oavsett avstånd. En inkonsekvens förekommer i texten om Natura 2000-områden. Inledningsvis sägs att alla Natura 2000-områden ligger över 30 km från projektområdet, men sedan framkommer att flera av de åländska Natura 2000-områdena är bara drygt 20 km från projektområdet.

Det är oklart vad som avses med "privata naturreservat". Det är möjligt att områdena är i privat ägo men naturreservaten i sig är fortfarande offentligt inrättade. Det anges att privata naturskyddsområden finns på Åland. De som är utmärkta på kartan är alla offentligt ägda, även Idskär-Mellanskär-Skatan då den ägs av Finströms församling.

Mera information om ljuseffekter särskilt under skymning och mörker bör inkluderas. Gäller både fast och blinkande belysning. Effekterna bör redogöras i förhållande till avstånd och konsekvens för människor och djur.

Fiske

Landskapsregeringen noterar att skrivningarna gällande fisket och fiskbestånden är relativt generella men utgår från att de planerade undersökningarna kommer att ge en tillräckligt bred kunskapsbas för att bedöma projektets påverkan. Landskapsregeringen understryker vikten av att eventuella konsekvenser speciellt för arterna strömming, lax och vandringslik utreds.

Som ett underlag för utredning om påverkan på fiskemöjligheterna i området finns naturresursinstitutets (LUKEs) utredning, 102/2023, om Finlands trålfiskeflottas fiskeområden på Östersjön under åren 2010 – 2022.

e-DNA som metod för undersökning av fiskbestånd ger en ögonblicksbild över fisksamhället och för att kunna uppfatta arter som inte påträffas via nätfiske eller andra redskapsmetoder är den bra. Den är också "non-lethal" i jämförelse med flera av de andra metoder. Via provfiske med olika redskap får man dock mera information på individnivå om fiskarna som fångas. e-DNA är tillfällig (DNA bryts ner snabbt) och med exempelvis vandrande arter som passerar genom ett område under en kort tid så behöver man ha tidsmässigt precis provtagning för att kunna få ett representativt resultat. Provtagningen bör även täcka in flera årstider och ett representativt antal provpunkter för området.

Fornlämningar

MKB:n behöver utreda om anläggandet av vindkraftverk riskerar påverka sedan tidigare ej kända i lag fredade maritima lämningar i åländska vatten. Åländsk lagstiftning gäller för skydd av de maritima lämningarna och andra i lag fredade fasta fornlämningar. De marinarkeologiska utredningarna på åländska vatten bör ske enligt museiverkets riktlinjer och med geofysiska metoder som vid behov kompletteras med ROV eller undervattenskameror.

Utredningarna samt tolkning av data som de marinarkeologiska utredningarna genererar bör göras av antikvariskt behörig entreprenör. En kopia av resultaten av utredningarna i den åländska zonen ska tillställas Ålands landskapsregerings kulturbyrå. Sista beslutsrätt om objekt inom den åländska zonen som ska granskas ligger hos Ålands landskapsregering.

Byggnadsarv och kulturmiljö

MKB-programmet innehåller i huvudsak komplett information om skyddad bebyggelse och tidigare identifierad kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. Sedan underlaget inhämtades har dock projektet *Landskapsintressen för kulturmiljö på Åland* fortskridit. I inventeringarna identifierades en värdefull kulturmiljö, det s.k. Norrhavet, som potentiellt påverkas visuellt av vindkraftsprojektet Vågskär.

Inom själva projektområdet finns inte några kända känsliga kulturmiljöer. Däremot kan landskapsbilden utanför projektområdet längs norra Ålands skärgård och kustlinje, inklusive den ovan nämnda kulturmiljön Norrhavet, påverkas. Det gäller kulturmiljön som helhet i dessa områden, oavsett värdering. Tydliga visualiseringar är nödvändiga för bedömning av den visuella påverkan på landskapsbilden.

Landskapsregeringen förutsätter att MKB-utredningen tar i beaktande och utreder projektets påverkan på den åländska landskapsbilden och landskapsupplevelsen på samma villkor som för övriga områden nämnda i programmet.

Infrastruktur och energi

De korridorer som identifierats som sjöfartsområden i Finlands havsplan och Ålands havsplan i anknytning till projektområdet, kan antas påverkas med anledning av förändringar inom Ålands områden som landskapsregeringen utreder. Det är önskvärt att den helhetsanalys som i programmets kapitel 9 tar hänsyn till de potentiella förändringarna för att få en helhetsbild av påverkan på framtida sjöfart.

I beskrivningen av analys av sjötrafik lyfts bland annat "förseningar" och "kostnader" som en fråga som kommer att beaktas vid analysen av de havsbaserade vindkraftsparkerna kan medföra (kumulativt). Den effekt som förändringar av existerande ruttor som kan identifieras kunde snarare fokusera på att analysera potentiellt förändrad längd på de ruttor som olika sorters fartyg med givna destinationer skulle behöva navigera efter förändringarna. Den ekonomiska förändringen av antagna bränsleförbrukningar, tid mm. över vindkraftparkernas livslängd bör beakta de förändringar i teknik, kostnader och trafikvolym som samtidigt förväntas ske på ett transparent sätt, för att kunna jämföra kostnaden gentemot de kostnader som ett 0-alternativ eller andra alternativ av förändringar av sjöfartsområden skulle föranleda.

Det kunde klarare framgå i programmet att effekter som ett förverkligande skulle ha för fristående utveckling av vindkraft på Ålands norra havsområden ska utredas. Effekten av en etablering enligt Ilmatars framförda planer torde kraftigt påverka fristående vindkraftsprojekt söder om projektområdet (vindförhållanden mm.), varför en teknisk analys och presentation av densamma, såväl som en regionalekonomisk påverkan av projektet, om det utförs borde, ingå för landskapet Åland och finska staten, som en del av programmet.

Bakgrund

NTM-centralen i Egentliga Finland ber om landskapsregeringens **utlåtande** om MKB-programmet gällande Ilmatars Offshore Ab:s havsbaserade vindkraftsprojektet Vågskär senast 5.2.2024. Vågskär ligger ca 30 km norr om Åland och angränsar till vattenområdena tillhörande de åländska kommunerna Hammarland, Geta, Saltvik och Kumlinge.